

velen meehelpen; in een wedstrijd, in de gewone beteekenis, zal het niet ontaarden.

Natuurlijk zullen de bewoners van de hoofdstad het makkelijkst en het meest profiteeren, en die hebben het wellicht ook het meest noodig. Doch Artis en Amsterdam zijn op zichzelf wel een reisje waard; mettertijd zal het voorbeeld van 't Genootschap wel navolging vinden in andere plaatsen.

En al is het dus niet met eigen oogen, onze lezers, inzenders of niet, zullen er wel wat van te zien en te hooren krijgen. Wij kennen hier heel wat amateur-fotografen en teekenaars, die ons willen helpen.

Wie met tijdelijke verpleging, met het bewaren, prepareeren of verzenden raad noodig heeft, behoeft ons maar te schrijven; wij hebben met genoeg de taak van secretaris der tentoonstelling op ons genomen.

Wij hopen dat niemand, vooral niet de jongelui, zich zullen laten weerhouden tot meewerken, uit vrees, dat hetgeen zij doen willen, te onbeduidend zal zijn.

In de studie der natuur is het schijnbaar nietige vaak van groot belang voor de wetenschap.

DE REDACTIE.



W E R K P L A N N E N .

Voor eenige jaren, toen ik nog buiten woonde, ontving ik eens door bemiddeling van een vriend de uitnoodiging, om in den kring, waarvan deze lid was, een natuurhistorisch avondje te komen geven. Het was nog nauwelijks lente en hij gaf mij den tijd tot het najaar. Maar daarvoor stelde hij enkele eischen. Het onderwerp mocht niet droog zijn, niet te afgezaagd, niet te hoog noch te diep liggen en het moest onderhoudend wezen, óók voor iemand, die om dieren en planten eigenlijk niet geeft, maar die er, nu ja, eene enkele maal wel eens van hooren wil. Voorwerpen en afbeeldingen er bij waren zeer gewenscht.

Nadat ik mij naar eisch in het gewicht dier opdracht had ingedacht, kwam ik tot het besluit, dat de kruisbestuiving der planten, aanschouwelijk toegelicht, juist iets voor dien avond zou wezen, en deze keuze bepaald zijnde, ging ik ten spoedigste aan het werk, om in het najaar frisch, boeiend, onderhoudend, en vooral ook aanschouwelijk, voor den dag te kunnen komen. Daar de voordracht op een avond in den herfst zou moeten plaats hebben, was ik vrij van het meebrengen van een bijenkorf in volle werking en zou ik het met dood materiaal en met afbeeldingen moeten zien te stellen.

Ik heb zelden met meer lust gewerkt, dan dien zomer. Reeds vele jaren had ik waargenomen en verzameld, al wat zich daartoe aanbod, maar nú moest er een bepaald onderwerp worden afgedaan, nu moest er worden nagegaan en opgespoord, wat daarbij te pas kwam, nu moest er een afgerond geheel worden opgeleverd.

De uitnoodiging was vroeg in het jaar gekomen, maar niet zoo vroeg, of de katjesdragende boomen en heesters konden mij te vlug zijn, en daar wilde ik natuurlijk toch voorbeelden in natura en in plaat van vertoonen.

Ik begon dus, opdat niets mij ontgaan zou, zonder verwijl met het maken van een werkplan. Het hoofdstuk kruisbestuiving sloeg ik in mijne boeken op en stelde toen mijne bezigheden voor het seizoen vast. Alle planten en insecten, die ik noodig meende te hebben, schreef ik op naar de tijdsorde, waarin zij ieder jaar verwacht mogen worden, alle waarnemingen, die ik te doen had, kwamen in dezelfde lijst; dat werd mijne agenda voor de excursies, die ik zou moeten maken. Ik zag ook mijne teekenbehoeften en benoedigheden voor het verzamelen na en verschafte mij ten spoedigste papier voor wandplaten, pastel, brandspiritus en wat er verder nog ontbrak. Nog teekende ik aan een paar proeven, die ik ten spoedigste met waardeloos materiaal wilde nemen, ten einde op de hoogte te komen van een paar bewerkingen, die ik in dien zomer op mijne spiritusvoorwerpen wilde toepassen.

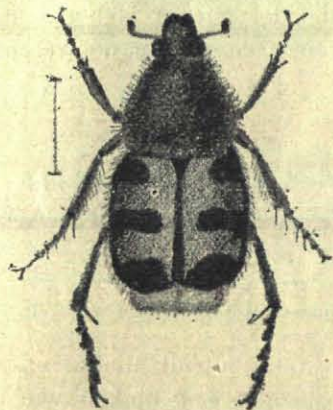
Toen ik aldus, als Von Moltke, mijn plan de campagne en mijne strijdkrachten in gereedheid had, kwam ik een beetje meer op mijn gemak.

De eerste excursies werden gedaan en ik bracht heel wat bruikbaar thuis. Van bedaard bewerken van het eene voorwerp na het andere kon geen sprake zijn; dan zouden de laatste verflenst zijn geweest, lang voor ik er aan had kunnen beginnen. Ik stelde mij dus tevreden met naar de frische exemplaren schetsen en aanteekeningen te maken, die mij in staat moesten stellen, tegelegentijd de juiste, natuurgetrouwe beelden op het papier te brengen.

Waren de omstandigheden eens gedurende eene week minder gunstig voor zoeken en vangen, dan deed ik iets van de werkzaamheden af, die minder aan een vasten tijd gebonden waren: ik ververschte den spiritus mijner praeparaten, stak de insecten op, die ik voorloopig in een fleschje had bewaard,

teekende bedaard mijne wandplaten af, correspondeerde over het onderwerp enz.

Ook mijne kwartiertjes hadden eene bestemming in het groote plan. Zoo had ik mij er toe gezet, om eens een paar weken achtereen na te gaan, welke insecten al zoo op de „paardenbloemen“ te vinden waren, en iedere middag van 11³/₄ tot 12 uur vond mij daartoe op mijn bleekveldje.

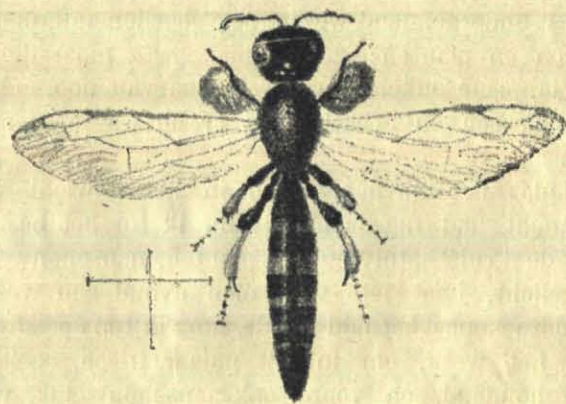


Familie en kennissen, welke dien zomer mijne landelijke afzondering wat kwamen verlevendigen, vonden mij in drukke bezigheid, maar toch nooit ongeezind, om (met eene stille gedachte aan mijne agenda!) hen op wandelingen te vergezellen. Zij kenden mij sinds lang en ontstelden dus niet al te zeer, wanneer ik plotseling lijnrecht op eene sloot aanliep. Het was dan ook maar, om *Sparganium simplex* of, met het oog op de drieërlei vormen van stamper- en meeldraden, *Lythrum Salicaria* mee te nemen. Eens zag ik uit het rijtuigje, waarin ik met de vrienden een toertje deed, op een afstand eene niet gewone plant „Ho, koetsier, stop eens even!“ Ik het wagentje uit en er heen. Het was eene orchidee, die in die streek nu niet te menigvuldig waren. Een koker had ik niet bij mij; als ik de plant meenam, zou ze verwelken, want het uitstapje was nog pas in 't begin. Maar — het is mij altijd bijgebleven als een voorbeeld van de huiselijke manier, waarop men buiten de zaakjes kan tracteeren — we maakten ons toertje, en na eenige uren kwamen wij op hetzelfde punt terug, waar ik weer stilhield en de plant nog ongerept in gezelschap van enkele harer soortgenooten vond staan.

Zonder geluk vaart niemand wel. En het werkplan was niet zoo bindend, of ik voelde veel voor de kleine fortuintjes. Een mijner vrienden zond mij het aardige kevertje *Trichius abdominalis*, een verwant van de welbekende gouden tor, maar zwart met geelachtige vlekken en beharing. Ik zelf vond op bloemschermen eenige mannelijke exemplaren van zeefwespen, fraaie zwart-en-gele dieren, merk-

waardig door de verbreeding aan iederen voorpoot, die onder de loop veel van een zeeffe heeft, hoewel de „gaatjes“ in werkelijkheid geene openingen zijn. Beide diertjes (de reproductie van het tweede is niet fraai uitgevallen), voor een liefhebber fraaie aanwinsten, waren mij welkom als voorbeelden van insecten met korte monddeelen, tot bestuiving van bloemen met oppervlakkig liggenden honig aangewezen.

Zoo, werkende naar een plan en mijn voordeel doende met de buitenkansjes, zag ik den zomer ten einde spoeden. Er waren kleine teleurstellingen gekomen, er waren gapingen gebleven, maar in hoofdzaak had ik binnengehaald, wat ik verlangde en de bouwstoffen samengebracht, die ik voor mij wenschte. Ik had nu nog te schikken, af te ronden, op te knappen, ook (laat ik openhartig zijn!) de leemten wat weg te goochelen, en ik was gereed. Ik had een van te voren vastgesteld onderwerp afgewerkt. Toen ik in het najaar het reisje naar de hoofdstad aanvaardde, waar ik de bespreking zou houden, had ik herbarium- en spiritusvoorwerpen, eene kleine insectenverzameling en de noodige platen met afbeeldingen bij mij, die alle te zamen moesten dienen, om hetgeen ik over de kruisbestuiving te zeggen had, toe te lichten.



Of de hoorders voldaan waren, kan ik niet beslissen. Ik mag alleen herhalen, dat ik dien zomer met veel lust aan het werk was geweest.

Daarvóór en daarna heb ik nog wel eens iets dergelijks beproefd. Zoo heb ik eene verzameling van vruchten en zaden bijeengebracht, die de verspreidingsmiddelen der plantenanschouwelijk moest maken. Eene andere maal waren het woningen van insecten. Altijd is het mij eene opwekkende bezigheid gebleken, een bepaald onderwerp gedurende eenigen tijd tot het middelpunt van al mijne bezigheden te maken.

J. JASPERS JR.